

MUTLULUK ÜZERİNE:
İNSAN, KENTLER VE
YAŞAM

Ayten Nahide KORKMAZ

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

**MUTLULUK ÜZERİNE:
İNSAN, KENTLER VE YAŞAM**

Yazar: Ayten Nahide KORKMAZ

Editör: Ertan Akkaş

Kapak: Gamze Uçak

Sayfa Düzeni: Buse Dilara Dirim

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

2022 Mayıs, Ankara

ISBN No: 978-625-7424-41-7

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Meteksan Matbaacılık ve Tek. San. Tic. Aş.

Sertifika No: 46519

Beytepe Köyü Yolu Bilkent No:3 06800

Çankaya – Ankara / TÜRKİYE

T: +90 312 266 44 10 / 652

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Canım Erk'e...

TEŐEKKÖR

Yaşamı anlamlandırma serüvenimde doğduğum ilk günden aramızdan ayrıldığı son ana kadar engin bilgileri ve sevgileri ile beni ben yapan tüm değerleri kazanmamda en büyük katkısı olan, ilk öğretmenim, her zaman yolumu ilkeleriyle aydınlatan, canım dedeciğim Fikri AYTEKİN ve canım anneanneciğim Ayten AYTEKİN'e sonsuz minnetlerimi sunarım.

Bu çalışmamı beni annesi seçerek şanslı kılan, sevgisi ile ruhumda sonsuza dek yeri dolmayacak olan, canım kedim, meleğim, oğlum ERK'e ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Mutluluk ve anlamı düşünce tarihinin en eski tartışma konularından biridir. İyi olma durumunu, mutluluğunu, yaşam memnuniyetini her zaman keşfetme çabasında olan insan için bu kavramın tanımı birçok düşünür tarafından farklı biçimlerde yapılmıştır. İktisat bilimi faydayı, mutluluk ve öznel iyi oluşu kullanarak açıklamıştır. Fayda bireyler tarafından üretilen mal ve hizmetlerden elde edilerek sağlanır. Günümüzde mutluluk ve dolayısıyla fayda gelişmişliğin ve kalkınmanın önemli bir refah ölçütü olarak karşımıza çıkar. Refahın bireylerin yaşam kalitelerini hangi yönde etkilediği önem kazanmaktadır.

Bilincin artması ile birlikte her alanda başlayan kalite arayışı mutluluğa erişmenin bir koşulu olarak görülmektedir. Kent halkı kalitenin ve kaliteli yaşam sürmenin kişisel beğenilerinin dışında bir ölçüt olması gerektiğine inanmaktadır. Bu durumun bir ayrıcalıktan çok hak olduğunu düşünmektedir. İnsan onuruna yakışır biçimde yaşama ideali yaşam kalitesinin üst düzeyde olması için çok fazla çaba sarf edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışmada mutluluk, öznel iyi oluş ve fayda kavramları tanımlanmış ve bu kavramların aralarındaki ilişkiler açıklanmıştır. Bu ilişkilerden yola çıkarak yaşam kalitesi kavramı irdelenmiştir. Yaşam kalitesi kavramı kentsel yaşam kalitesi kavramı özelinde açıklanmıştır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	5
ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
TABLolar DİZİNİ.....	13
ŞEKİLLER DİZİNİ	15
KISALTMALAR	17
GİRİŞ.....	19

BİRİNCİ BÖLÜM

MUTLULUK, FAYDA VE ÖZNEL İYİ OLUŞ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Mutluluk Kavramı	21
1.1.1. Mutluluk kavramının tanımlanması	22
1.1.2. Mutluluk, fayda ve refah ekonomisi	23
1.1.2.1. Mutluluk ve refah ekonomisi	24
1.1.2.2. Fayda ve faydacılık.....	25
1.1.2.3. Fayda kavramının tanımlanması.....	27
1.2. Mutluluk, öznel refah ve psikoloji biliminde öznel iyi oluş kavramı	27
1.2.1. Öznel iyi oluş kavramın tanımlanması.....	29
1.2.2. Öznel iyi oluş ve yaşam doyumu ilişkisi.....	31
1.2.3. Öznel iyi oluş ve yaşam kalitesi ilişkisi.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI

2.1. Yaşam Kalitesi Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	33
2.1.1. Yaşam kalitesi kavramının tanımlanması	34
2.1.2. Yaşam kalitesi hakkında temel yaklaşımlar	37
2.1.2.1. İhtiyaçlar yaklaşımı	37
2.1.2.2. Kapasite yaklaşımı	39
2.1.2.3. İnsani gelişme yaklaşımı	40
2.1.3. Yaşam kalitesi kavramında öncelikli boyutlar	40
2.1.3.1. Sağlık boyutu	41
2.1.3.2. Mekan boyutu	41
2.1.4. Yaşam kalitesi kavramı göstergeleri	42
2.1.5. Yaşam kalitesini etkileyen faktörler	45
2.1.6. Yaşam kalitesi kavramının ölçümünün zor olmasının nedenleri	46
2.1.7. Yaşam kalitesi kavramının ölçülmesinin önemi	47
2.1.8. Yaşam kalitesi kavramının kazanımları	48
2.2. Uluslararası Alanda Yapılan Yaşam Kalitesi Çalışmaları	48
2.3. Araştırmalarda Kullanılan Yaşam Kalitesi Ölçütleri ve Türkiye	49
2.4. Yaşam Kalitesi ve Kentsel Yaşam Kalitesi	50
2.4.1. Kentsel yaşam kalitesi kavramı	50
2.4.1.1. Kentsel yaşam kalitesi kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi	52
2.4.1.1.1. Kentsel yaşam kalitesi kavramının tarihsel sürecinde Birleşmiş Milletler tarafından alınan kararlar	53
2.4.2. Türkiye’de kentsel yaşam kalitesi kavramının ortaya çıkışı	54
2.4.2.1. Türkiye’de kentsel yaşam kalitesi çalışmaları	55
2.5. Kentsel yaşam kalitesi kavramının önemi	56

2.6. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramının Ölçümü	57
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİTERATÜRDE MUTLULUK, ÖZNEL İYİ OLUŞ, KENTLER VE YAŞAM KALİTESİ KAVRAMLARININ LİTERATÜRDE İNCELENMESİ

3.1. Literatürün tanıtılması	59
------------------------------------	----

3.2.Literatürde mutluluk, fayda, öznel iyi oluş, kentler ve yaşam kalitesi kavramlarının incelenmesi	59
--	----

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	67
-----------------------------	----

KAYNAKÇA	69
----------------	----

ÖZGEÇMİŞ.....	77
---------------	----

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Kavramsal Gönderi Teorisini Meydana Getiren Referans Noktaları	23
Tablo 2: Yaşam Kalitesi Göstergeleri	45
Tablo 3: Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler	45

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Yaşam Kalitesi Kavramının Bileşenleri.....	36
Şekil 2: Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi.....	38
Şekil 3: Kentsel Yaşam Kalitesine Katkıda Bulunan Faktörlere İlişkin Kavramsal Bir Model.....	51

KISALTMALAR

Kısaltmalar

AB

UN

WHO

WB

DPT

İGE

CIAM

UÇEP

Açıklama

Avrupa Birliği

Birleşmiş Milletler

Dünya Sağlık Örgütü

Dünya Bankası

Devlet Planlama Teşkilatı

İnsani Gelişme Endeksi

Milletlerarası Modern Mimari

Kongresi

Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem
Planı

GİRİŞ

Günümüzde araştırmalarda yeni bir kavram olarak karşımıza çıkan yaşam kalitesi, mutluluk ve öznel iyi oluş kavramları ile iç içedir. Kaliteli yaşam kavramı bireyin en temel ihtiyaçlarının karşılandığı; ruhsal ve kültürel olarak doyuma kavuştuğu yaşam olarak tanımlanabilir. Wish'e göre yaşam kalitesi kısaca kişinin yaşamdan keyif almasıdır (Wish, 1986). Birden fazla tanımı olan bu kavramın kentsel yaşam kalitesi kavramını da içinde barındırdığı düşünölmektedir. 21. yüzyılda toplumsal problemlere bağlı olarak kalkınma anlayışında meydana gelen değişiklik "insan odaklı kalkınma" anlayışının ortaya çıkmasına yol açmıştır. İnsan odaklı kalkınma anlayışındaki en önemli durum kentleri eski hallerinden daha iyi hale getirerek bireylerin memnuniyet seviyelerini artırmaktır. Küreselleşme, nüfusun artması ve beraberinde göç hareketliliğinin fazlalaşması ile birlikte kentsel yaşam kalitesinin gün geçtikçe düştüğu gözlemlenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde mutluluk ve öznel iyi oluş kavramlarının tanımları, mutluluk-fayda-refah, fayda - faydacılık, mutluluk-fayda-öznel iyi oluş ve öznel iyi oluş-yaşam doyumu arasındaki ilişkiler bağlamında açıklanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda öznel iyi oluşu, yaşam kalitesi kavramı özelinde irdeleyerek kavramdan söz edilmiştir.

İkinci bölümde ise yaşam kalitesi kavramı incelenmiş, kavramın tanımları, kavram hakkındaki temel yaklaşımlar, kavramın kazanımları ve göstergeleri tanımlanmıştır. Daha sonra da yaşam kalitesi-kentsel yaşam kalitesi ilişkisi açıklanmış, kentsel yaşam kalitesi kavramı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise sözü edilen çalışmalar ulusal ve uluslararası makale(ler), tez(ler), bildiri(ler) ve rapor(lar) kategorilerinde yazar(lar), gözlem yeri (ulusal-uluslararası), kullanılan yöntem, değişkenler ve varılan sonuçlar kısımları ile tablo yardımı ile sunulmaya çalışılmıştır. Literatürde mutluluk, öznel iyi oluş, yaşam kalitesi ve kentlerde yaşam kalitesi kavramlarını ele alan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların kategorize edilerek sunulmasının araştırmacılar için yarar sağlayacağı umulmaktadır.